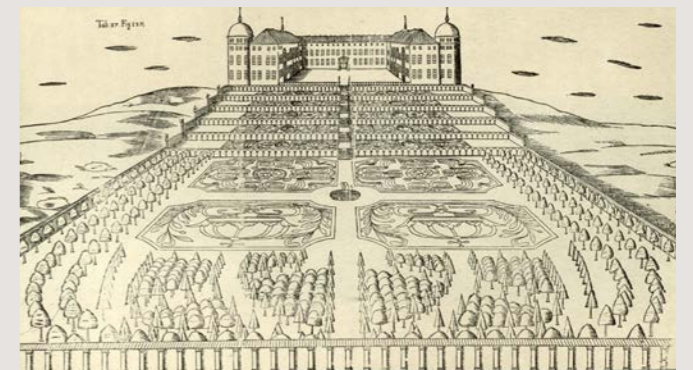

Slottsparken i Uppsala - Studier av förbättrad tillgänglighet 2020.11.27 Rev: 2020.12.11 nivå

Slottsparken i Uppsala - Studier av förbättrad tillgänglighet

Bakgrund:

Den 27 maj 2020 uppdrog Uppsala kommunstyrelse åt kommunledningskontoret att genomföra förhandling med SFV och Uppsala Akademiförvaltning i syfte att lokalisera ett nytt konstmuseum vid Uppsala slott eller i centralt belägna kvarteret Kaniken. Utöver uppfyllelse av fastställda villkor för verksamheten gäller särskilda villkor för Uppsala slott avseende parkområdet. Dessa är;

- Uppsala konstmuseum ska vara enkelt att ta sig till och från med allmänna kommunikationer. Gångvägar och gångstråk ska anpassas och vara tillgängliga.
- Fastighetsägaren ska i samarbete med Uppsala kommun arbeta för att rådande höjdskillnad runt slottet ska upplevas som mindre ansträngande och vägen till och från Uppsala konstmuseum mer tillgänglig genom olika åtgärder.
- En placering av Uppsala konstmuseum i slottet förutsätter insatser för att öka tillgängligheten och attraktiviteten i den omgivande parken.

Arbetsätt:

Uppsala kommun och SFV har under hösten 2020 arbetat gemensamt för att, inom ramen för kommunstyrelsens uppdrag, utreda och kartlägga Slottsparkens förutsättningar, historik och utvecklingsmöjligheter. Ett gemensamt mål har varit att utarbeta en handlingsplan för en möjlig utveckling av parkområdet runt slottet. Detta material utgör en sammanställning av det material som tagits fram av SFV inom ramen för samarbetet med handlingsplanen. I den färdiga handlingsplanen behandlas fler aspekter och utvecklingsarbetet sätts samman till en helhet.

Parallellt med framtagande av handlingsplanen arbetar SFV och Uppsala kommun sedan 2018 med en plan för restaurering av parkområdets stomme av träd- och buskbestånd.

Det pågår även sedan tidigare en översyn av det nu gällande driftsavtalet mellan Uppsala kommun och SFV. Under arbetsprocessen med handlingsplanen har tidiga samråd hållits med RAÄ och länsstyrelsen.

Gemensamma mål för utredningsarbetet:

SFV:s underlag har tagits fram utifrån följande övergripande mål för parkens utveckling:

- Parken ska utvecklas till en välskött och attraktiv historisk park.
- Det ska vara tryggt och säkert att vara i parken.
- Slottet ska även i fortsättningen vara framträdande i stadsbilden och utblickar över staden ska utvecklas.
- Parken ska vara öppen, generös och utan stängda gränser till omgivande gator.
- Parken ska vara en plats för evenemang, folkliv och aktiviteter.
- Parken ska vara en naturlig plats för rekreation för Uppsalabor och besökare.

Vad händer nu/kommande arbeten:

Med de föreliggande utredningarna har SFV undersökt olika utvecklingsmöjligheter för slottsparksområdet. Ytterligare utredningar är nödvändiga för att säkerställa behovet och genomförbarheten av de olika förslagen. Det finns behov av utredningar av trafik, busstrafik och parkering, belysning, skyltning, entréutformning, konst mm.

När kommunstyrelsen fattat beslut kring lokalisering av det framtida konstmuseet finns förutsättningar att ta ställning till vilka av förslagen som är möjliga att arbeta vidare med. Ansvarsfördelning avseende kostnader för investering, drift och underhåll kan då klargöras. Målsättningen är att kunna fortsätta arbetet med att öka Slottsparkens attraktivitet och tillgänglighet.

Uppsala Slottspark

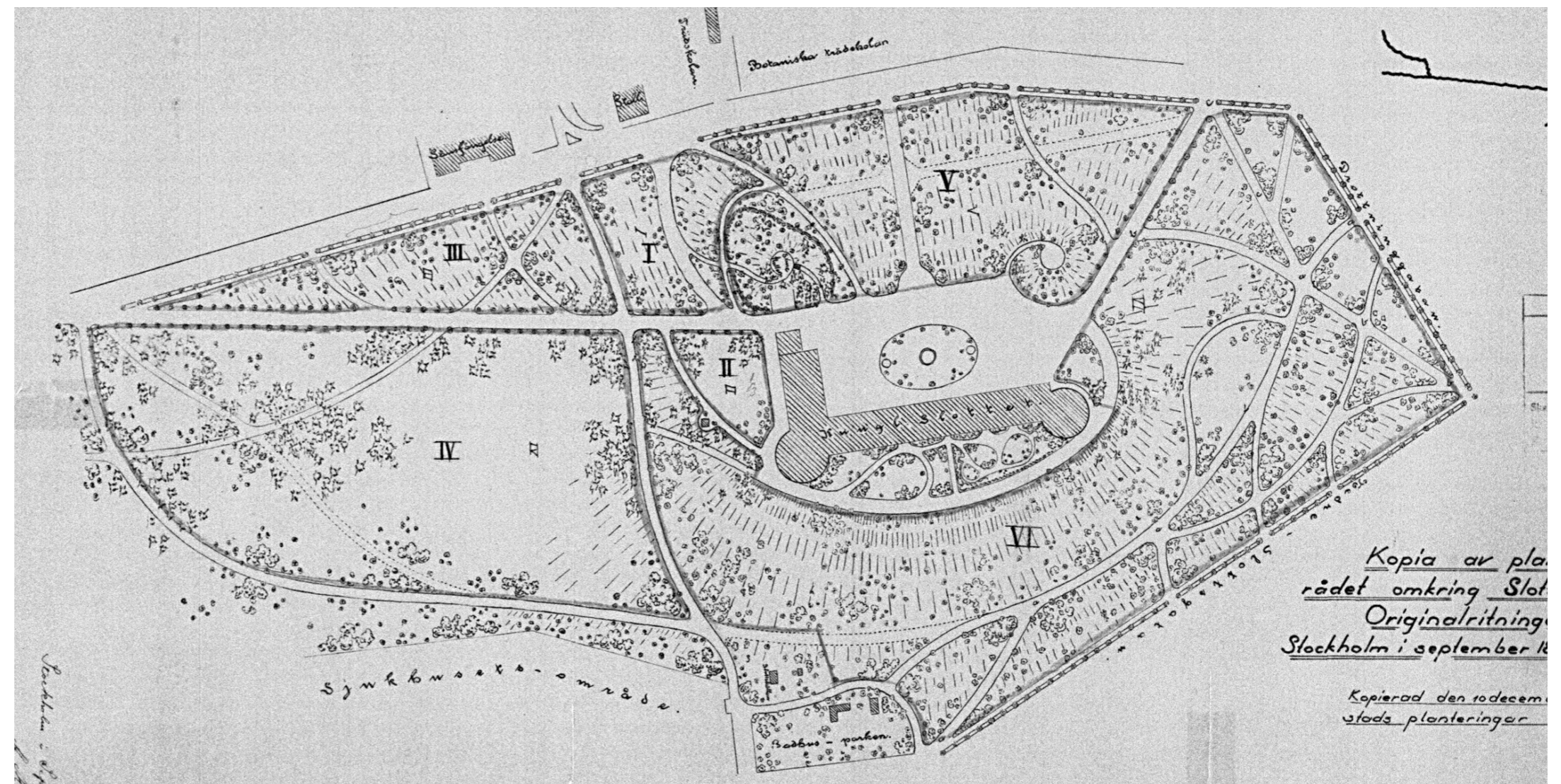
Uppsala slottspark har höga kulturhistoriska värden. Dess främsta signum är det höga läget på Kasåsen med vida utblickar över stad och omland. Med utgångspunkt i den högt belägna borggården grupperar sig spåren av vasatidens fortifikationsanläggning i form av de båda bastionerna och den östra sidans ointagliga brant, 1600-talets barockaxel med de Rudbeckska terrasserna i västlig riktning, det tidiga 1800-talets planteringskommittéers ambition att skapa en grönskande stadsmiljö, Landshövdingens nyligen restaurerade 1800-tals trädgård i öster och slutligen det sena 1800-talets vilja att sammanfoga de olika delarna till en sammanhängande promenadpark, representerat av Alfred Medins naturromantiska plan från 1898. Bebyggelse, parkanläggningar och det historiska stadslandskapet är sammansmält till en upplevelserik men i vissa stycken svårsläst helhet.

Genom de centralt belägna parkerna finns ett dagligt flöde av fotgängare och cyklister, till och från målpunkter i närområdet. Bleke Backe utgör här ett upplevelserikt och ibland svårforcerat vägavsnitt. Upp till borggården löper den historiska vägdragningen från söder i Kung Jans väg och sedan vidare i kröningsstråket mot domkyrkan, genom Drottning Christinas väg. Tunga trafikströmmar dagligen i Carolinabacken och längs Dag Hammarskjölds väg. Dessa trafikflöden utgör på samma gång en tillgång i parken och skapar negativ påverkan av parkupplevelsen.

Slottsparksområdet utgör redan idag en välkänd och traditionsrik plats för årligen återkommande folkliga och akademiska evenemang. Med ett utbyggt Konstmuseum har slottsområdet potentialen att ytterligare stärka Uppsala slott som målpunkt i staden och befästa Slottsparkens funktion som upplevelserik och förtätad mötesplats.

Med utgångspunkt i den dramatiska topografin och läget med utblickar över omgivningen förmedlar slottsområdet berättelsen om 500 års svensk parkhistoria: idag till viss del svårsläst och inaktivt har Slottsparken potentialen att upplevelsemässigt och parkhistoriskt kunna stärkas genom återplantering, återskapande av gångvägar, möblering och belysning.

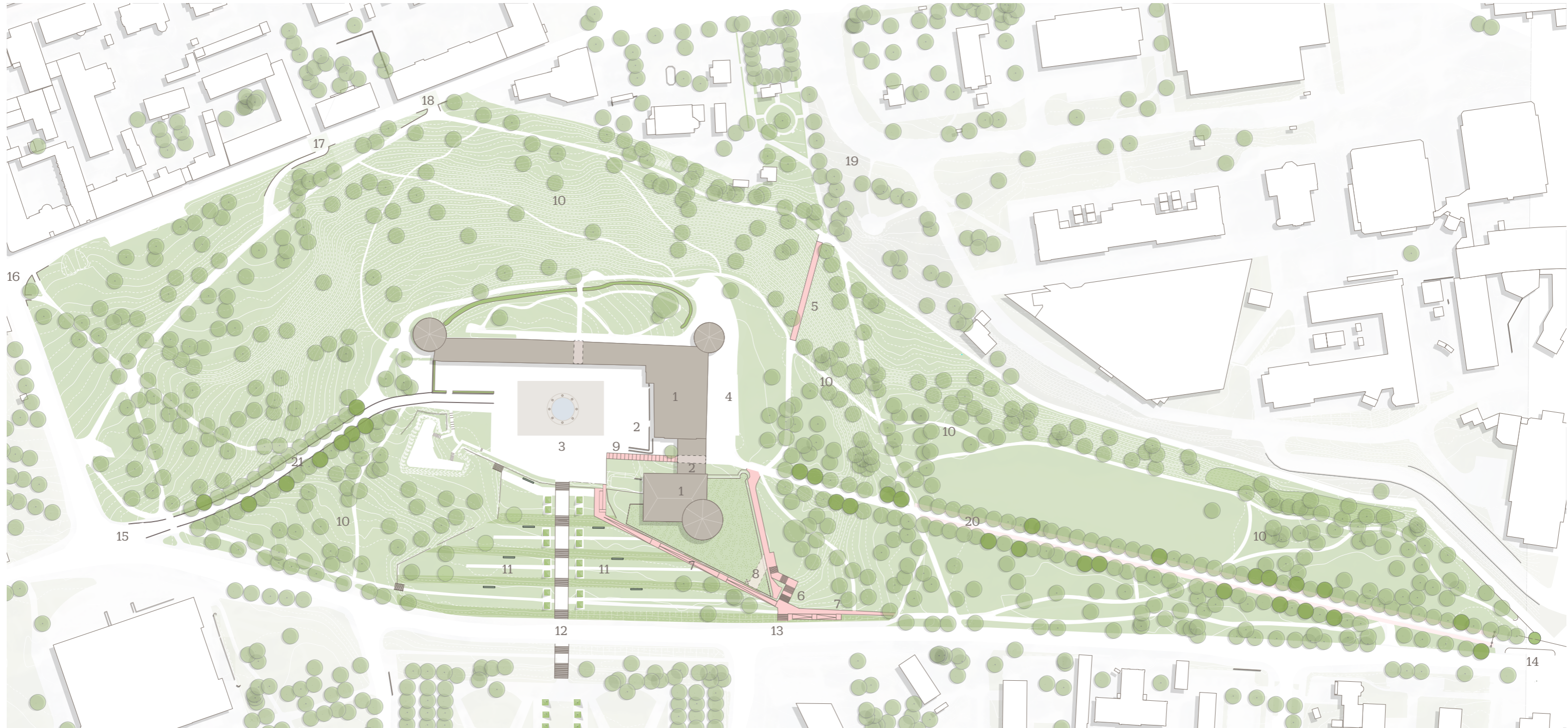
Målsättningen är att få besökare, Uppsalabor såväl som turister, att bruka och uppleva en unik historisk parkmiljö i samklang med det utbyggda konstmuseet som förstärkt målpunkt.

Medins karta från år 1898.

Illustrationsplan

- 1. Konstmuseum
- 2. Entré konstmuseum
- 3. Borggård
- 4. Yttre borggård
- 5. Bergbana/ Rulltrappa

- 6. Trapplopp
- 7. Ramp
- 8. Hiss
- 9. Förbättrad åsnestig
- 10. Upprustning stigar

- 11. Upprustning terrassplan
- 12. Entré Botan
- 13. Entré Segerstedtshuset/Nya konstmuséet
- 14. Entré Kungs Jans väg
- 15. Entré Kröningsvägen/Carolinabacken

- 16. Entré Carolinabacken/
Drottninggatan
- 17. Rntré Nedre Slottsgatan /Slottsgränd
- 18. Entré Nedre Slottsgatan
- 19. Östra entrén mot Svandammen
- 20. Upprustning av Kungs Jans väg

- 21. Upprustning av Kröningsvägen

Förutsättningar och skydd

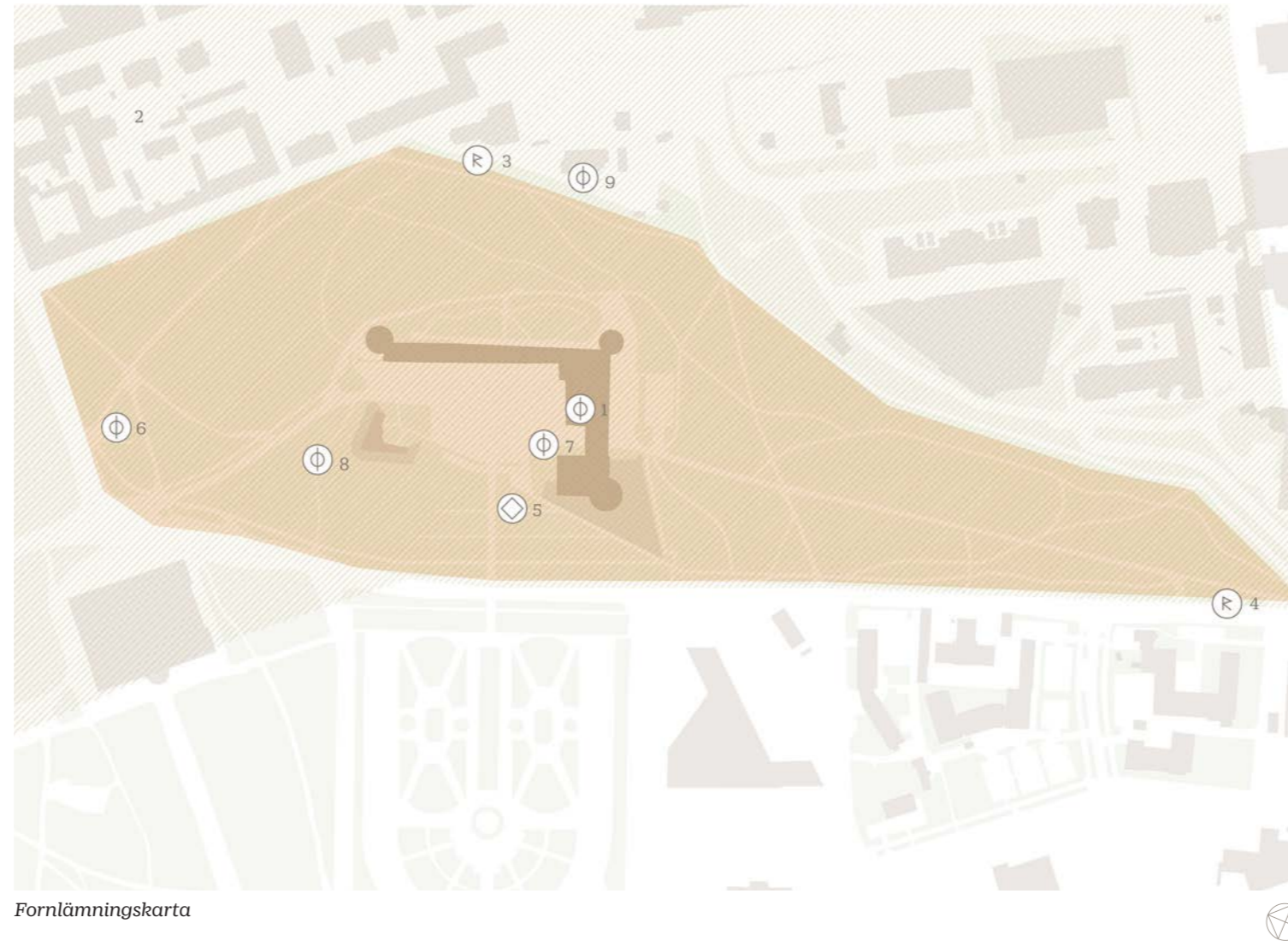
Statligt byggnadsminne:

Hela slottsområdet ligger inom det statliga byggnadsminnet Uppsala slott. För marken inom byggnadsminnet gäller att "...området får inte ytterligare bebyggas. Ej heller får inom skyddsområdet vidtas sådana åtgärder med mark, terrasser och vegetation att dess karaktär förvanskas."

Ett byggnadsminne får ändras i strid mot skyddsbestämmelserna endast om det finns särskilda skäl för det. Det innebär att alla förändringar behöver dispens från Riksantikvarieämbetet innan genomförande. Vanligt förekommande skäl för ändringar är arbetsmiljö, personsäkerhet, brandsäkerhet, energieffektivisering, ändrad/ny användning och fysisk tillgänglighet.

Fornlämningar:

Hela slottsområdet ligger inom riksintresse för kulturmiljövården och är även utpekat som en trolig fornlämning. Det innebär att vid all påverkan, schaktning eller liknande behöver först ansökan göras för tillstånd från länsstyrelsen.

Fornlämningskarta

FÖRKLARING

- 1 Möjlig fornlämning: Slottet och hela området runtom
- 2 Fornlämning: Stadslager gäller hela området.
- 3 Fornlämning: Massgrav
- 4 Fornlämning: Vägnärke
- 5 Fornlämningsliknande lämning: bortgrävda gravar
- 6 Minnesmärke: Wennerbergstaty
- 7 Minnesmärke: Vasastaty
- 8 Minnesmärke: Hammarskjöldstaty
- 9 Övrig kulturhistorisk lämning: husgrund

Gång/cykelvägar, parkvägar och stigar

Ett karaktärsskapande och funktionellt element i parkområdet utgörs av det historiska gångsvägssystemet. Över tid har gångvägar och stigar anlagda under 1800-talet lagts igen eller rivits, samtidigt som nya stråk uppkommit. Att återskapa och fritt förnya gångvägar och stigar utgör, tillsammans med restaurering av vegetation, grunden för vård och förnyelse av slottsområdet.

Karta över möjliga gångstråk

FÖRKLARING

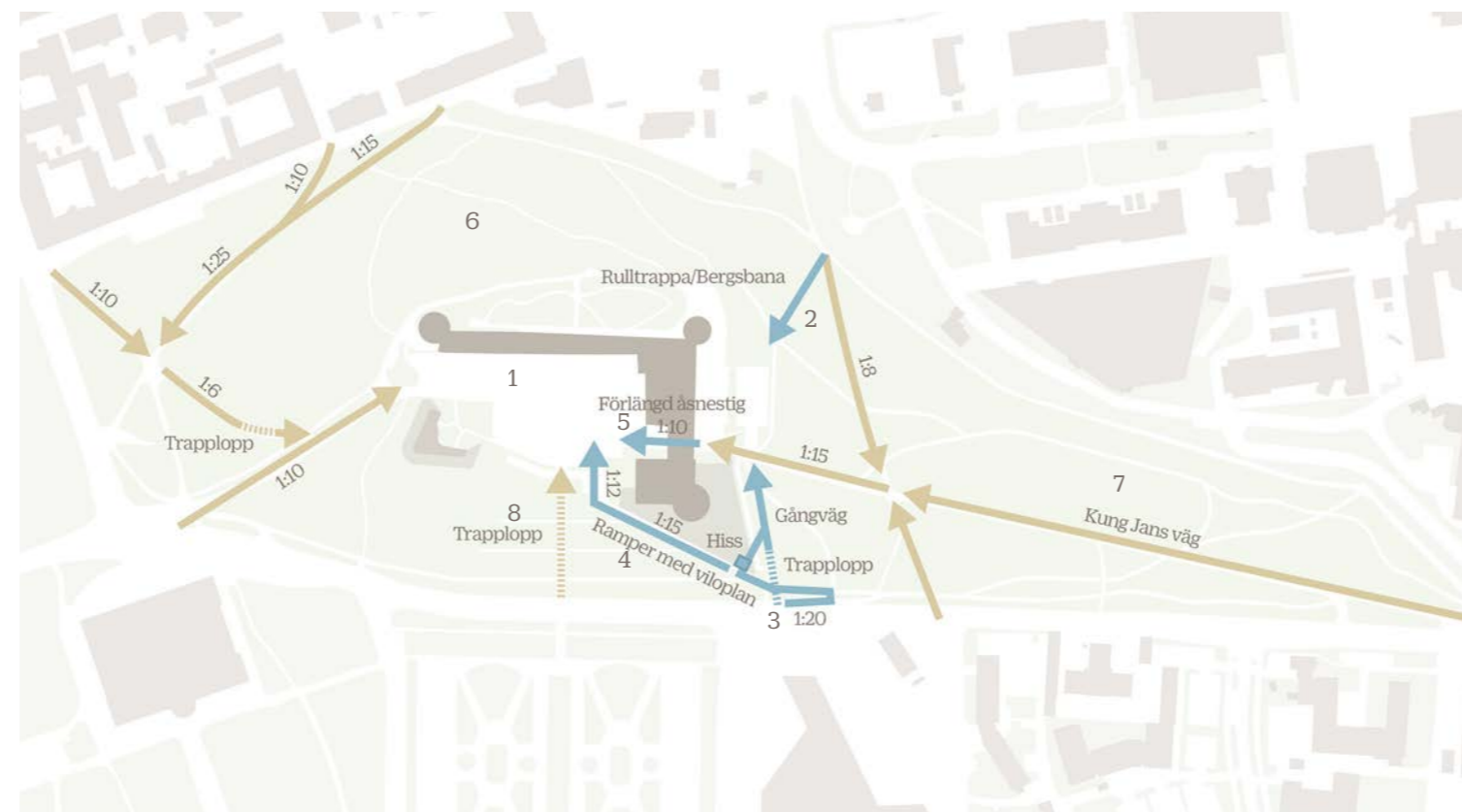
- 1 Nedtrampad stig uppgraderas till gångväg.
- 2 Förstärkning av tvärkoppling.
- 3 Ny gångväg i kanten av gräsplanen/branta slänten.
- 4 Ny gångväg i brynzonen/slutet av gräsplanen.
- 5 Ny gångväg förstärker koppling Tornérparken och yttre borggården/koppling bergbana/rulltrappa.
- 6 Historisk gångväg rustas upp och förstärker kopplingen mellan yttre borggården och Tornérparken.
- 7 Nya gångvägar som ansluter till bergbana/rulltrappa
- 8 Befintliga stigar som kan röjas fram.
- 9 Gångväg förstärker kopplingen Borggården och Engelska parken.
- 10 Upprustade och nya gångar på terrasser.
- 11 Ramper och trappor i samband med hiss.
- 12 Gångväg som följer landskapsformen.

Målpunkter, stråk och tillgänglighet

Uppsala slott med Konstmuseet och parker är idag en viktig målpunkt för både invånare i Uppsala och turister. Slottets strategiska placering högt uppe på Kasåsen utgör både den främsta kvaliteten och en försvårande omständighet för besökande. Med ett utbyggt konstmuseum stärks slottsområdet som målpunkt och kraven på fysisk tillgänglighet måste därmed tillgodoses. Både landskapet och den historiska miljön sätter gränser för omfattningen av dessa åtgärder. Tillgänglighet till den kulturhistoriska miljön utgör samtidigt en viktig aspekt. Här utgör de svårforcerade topografiska förhållandena och de historiska vägarna och terrasseringarna, utblickarna över Botaniska trädgården och Uppsalasläätten en viktig del i berättelsen om Uppsala slott.

Föreslagna stråk och åtgärder för förbättrad tillgänglighet:

- Upprustning av borggården med fontänenläggning (1).
- Rulltrappa/ bergbana (2) från Bleke Backes fot mot Yttre borggården.
- Entré/hiss från Dag Hammarskjölds väg (3) i Bastion Gräsgården samt kompletterande ramper och trapplopp till nya förbindande gångvägar söder om bastionen.
- Ramp (4) längs Bastion Gräsgårdens norra sida.
- Förbättrad åsnestig (5) i anslutning till Kung Jans port.
- Återskapade och fritt förnyade stigar (6) i Slottsbackens östra del.
- Återskapade och fritt förnyade gångvägar i Tornérparken (7) för att tillgängliggöra den södra delen av parken.
- Fritt förnyade terrassplan med gräs och grusytor samt parksoffor (8) på de Rudbeckska terrasserna.

Tillgänglighetsförbättrande tillägg i blått. Befintliga kopplingar i beiget.

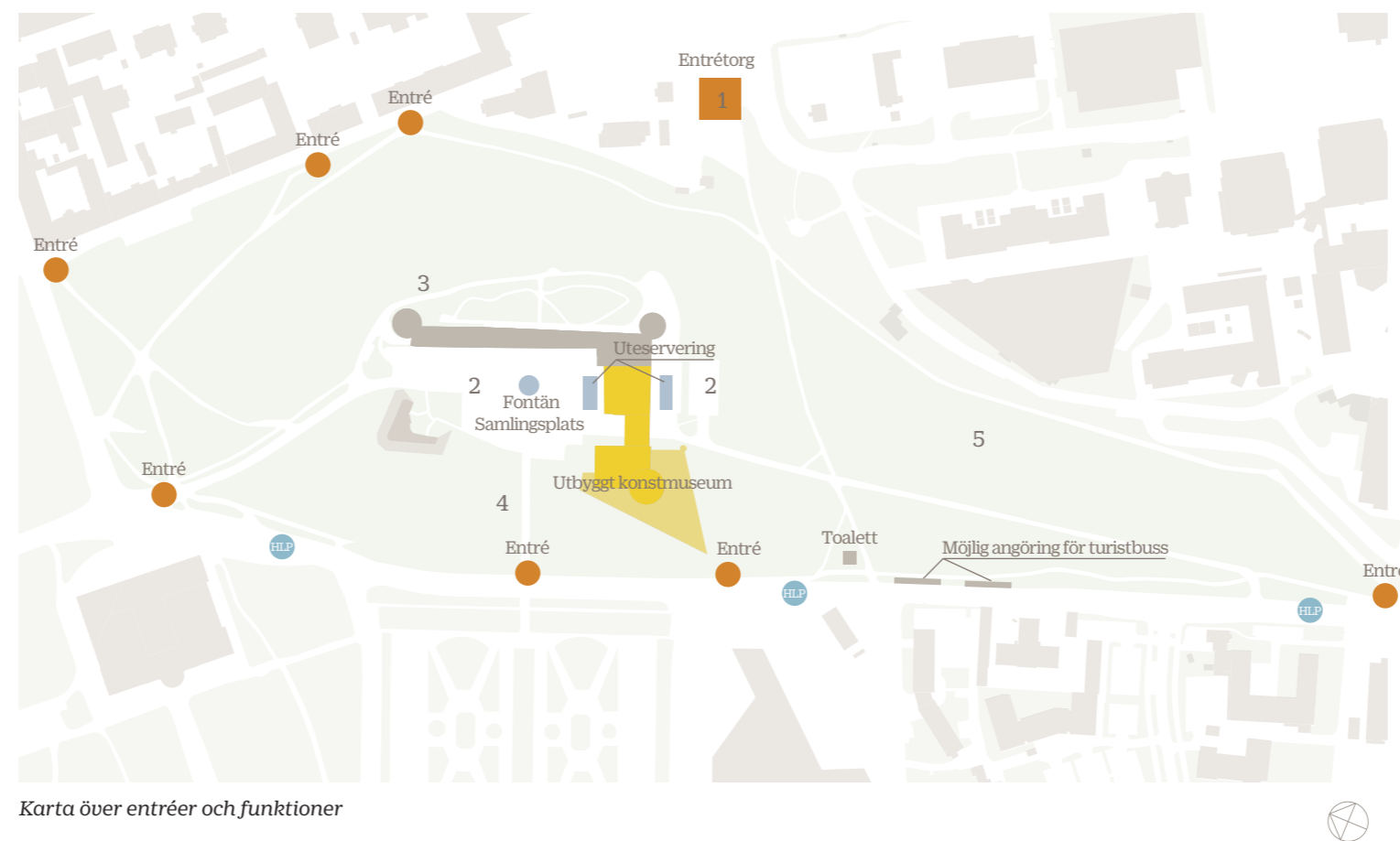
Parkentréer, parkfunktioner, faciliteter och parkering

Som komplement till den grundläggande restaureringen och upprustningen av slottsområdets vegetation och gångvägar, behövs nya tillägg av arkitektonisk och funktionell karaktär för att stärka parkens identitet. Gränserna mot omgivningarna kan förtydligas genom entréer som förstärker upplevelsen av att träda in i lottsområdet. Dessa entréer är även en lämplig plats för information i form av skyltning. Slottsbackens nordöstra del kan utvecklas med en evenemangsplats och entrén från Svandammen i anslutning till Bleke backe kan förstärkas. För att få slottsparken att

fungera behövs även ett samlat grepp vad gäller möblering och belysning, samt en offentlig toalett. Parkutvecklingen förutsätter även en stegvis minskad omfattning av parkeringsplatser, där främst på borggården frigörs från turistbussar och parkerade bilar.

Föreslagen parkering, entréer och faciliteter:

- Entrétorg (1) vid Svandammen skapas
- Borggård, terrasser och Tornérparken föreslås kunna användas av konstmuseet för installationer och skulptur. Tillfälliga anordningar behöver tillståndsbedömas i varje enskilt fall.
- Parkeringar (2) på Borggården samt yttre Borggården reduceras stegvis.
- Parkens entréer markeras i anpassning till lokala förhållanden och förses med informationsskyltar.
- En offentlig toalett uppförs i nordvästra delen av Tornérparken.
- Nya utsiktsplatser (3) längs gångvägen ut med Landshövdingens trädgård skapas och de befintliga sittplatserna förbättras.
- Nya sittplatser (4) på de restaurerade Rudbeckska terrasserna anordnas.
- Nya sittplatser (5) längs parkvägarna i Tornérparken anordnas.
- Belysning i hela slottsområdet ses över och kompletteras.

Entré Segerstedtshuset/Nya konstmuseet

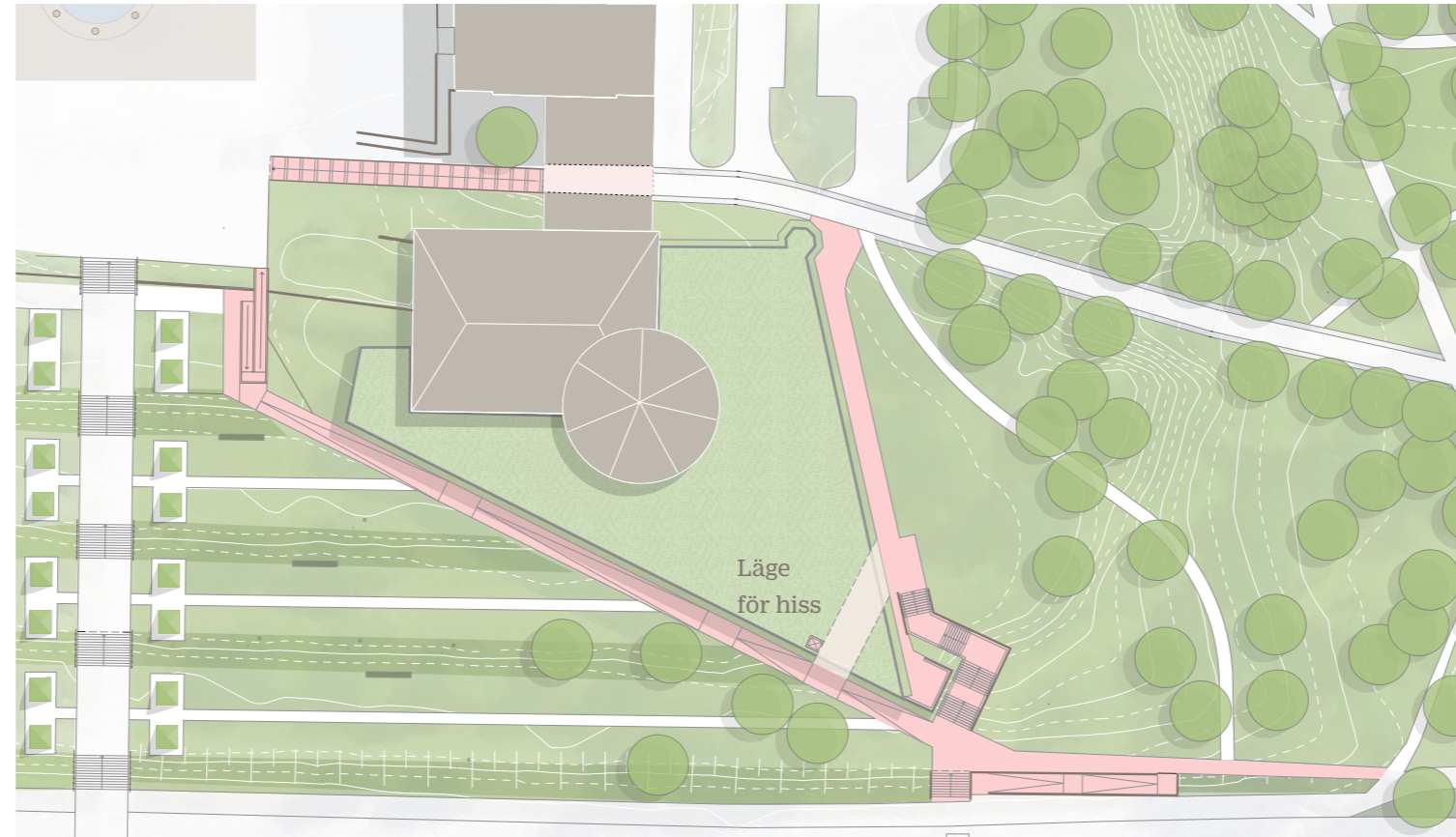
Nuvarande situation:

Idag finns två busshållplatser intill korsningen mellan Norbyvägen och Dag Hammarskjölds väg möter Bastion Gräsgården. En gångväg ansluter till en mellanterrass på en högre nivå i förhållande till gaturummet.

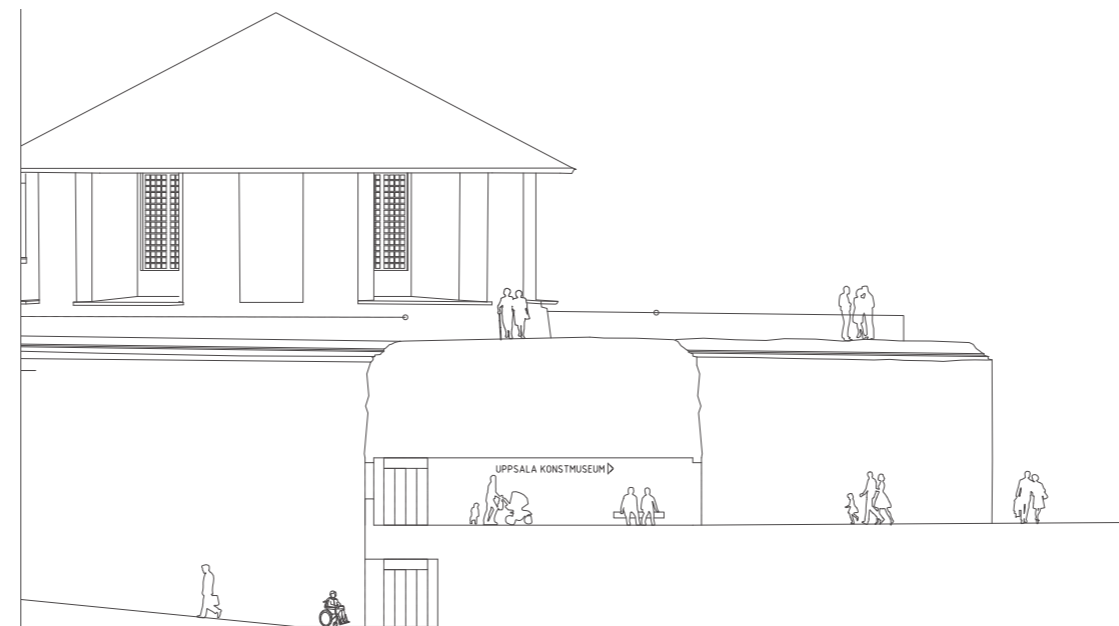
Föreslagen entréutformning:

Trappa och rampsystem leder upp till den högre nivån med anslutande hiss. Möjlighet att anordna trapplopp i anslutning till den södra delen av bastionen. Utgång från hissen till terrassplan.

Stödmurar håller upp trappa och rampkonstruktion där gatuplan förbinds med en ny tillgänglig entré med hiss i Bastion Gräsgårdens västra spets. Plats för informations-skylt och möjlighet att accentuera och förstärka platsen genom ljusgestaltning. Anslutande gångväg leder till ett nytt gångstråk längs med bastionens södra sida.

Karta över entré och nya konstmuseet

Sektion, hiss i Bastionen, Lewan Arkitektkontor

Bergbana/Rulltrappa

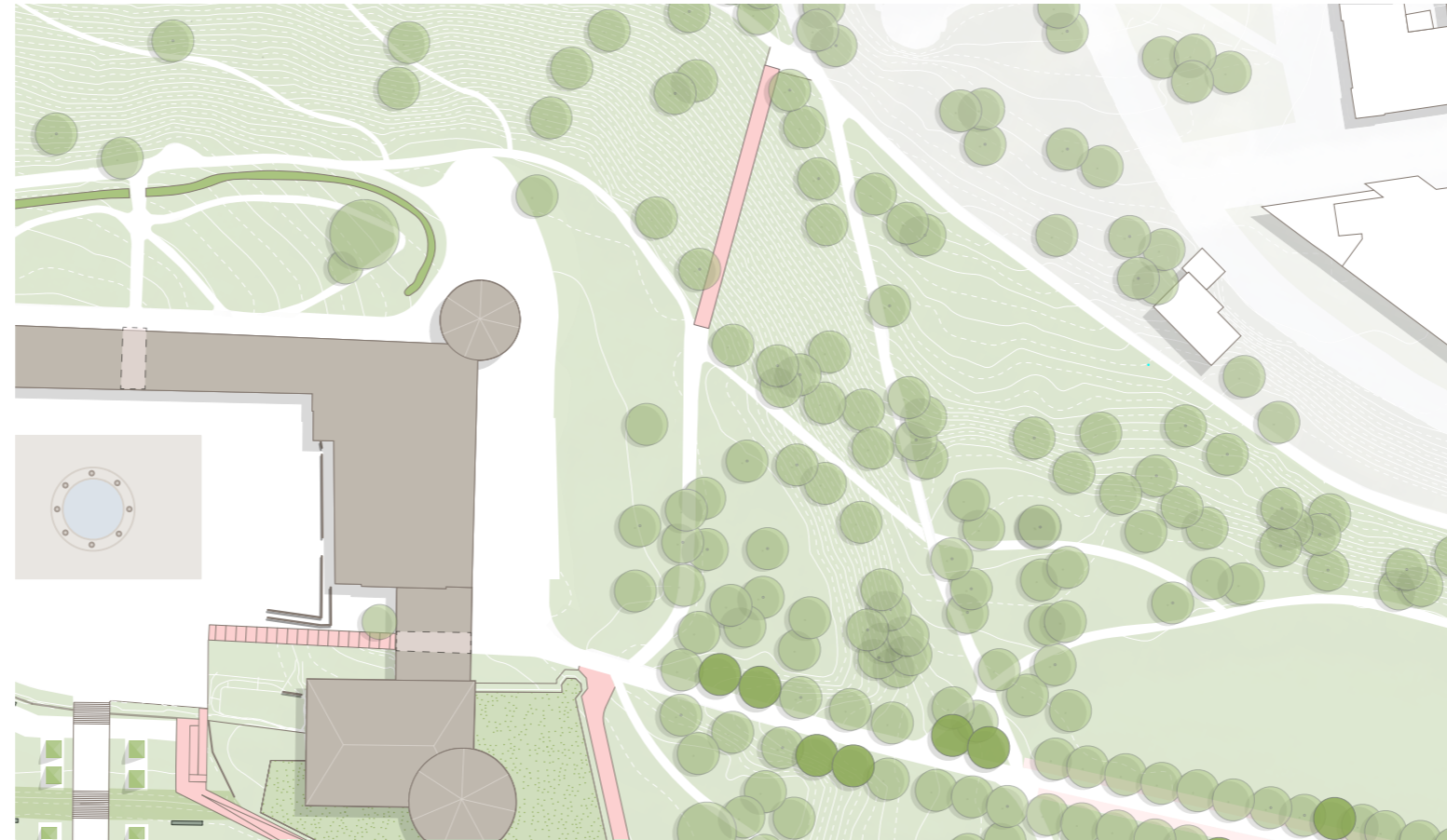
Nuvarande situation:

På yttre Borggården finns parkering, lastplats och uteservering i soligt läge med vy över staden i öster.

Föreslagen utformning:

Bergbana/rulltrappa kompletterar Bleke backes branta parkväg och skapar förutsättningar för nya funktioner på Yttre Borggården. En förstärkt entré vid Svandammen, tex genom ett entrétorg, länkar samman bergbanan/rulltrappan med staden.

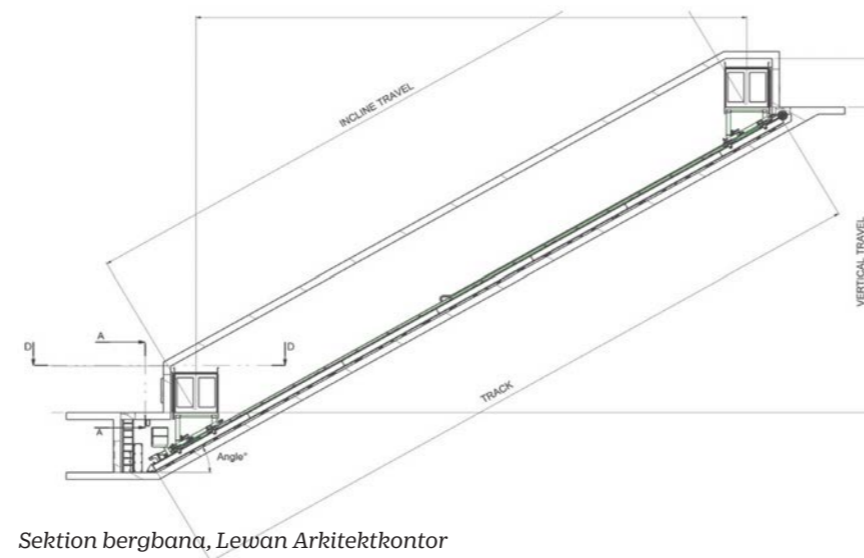
Åsnestigen vid Kung Jans port förbättras genom förlängning och komplettering med ramp för barnvagn/rullstol.

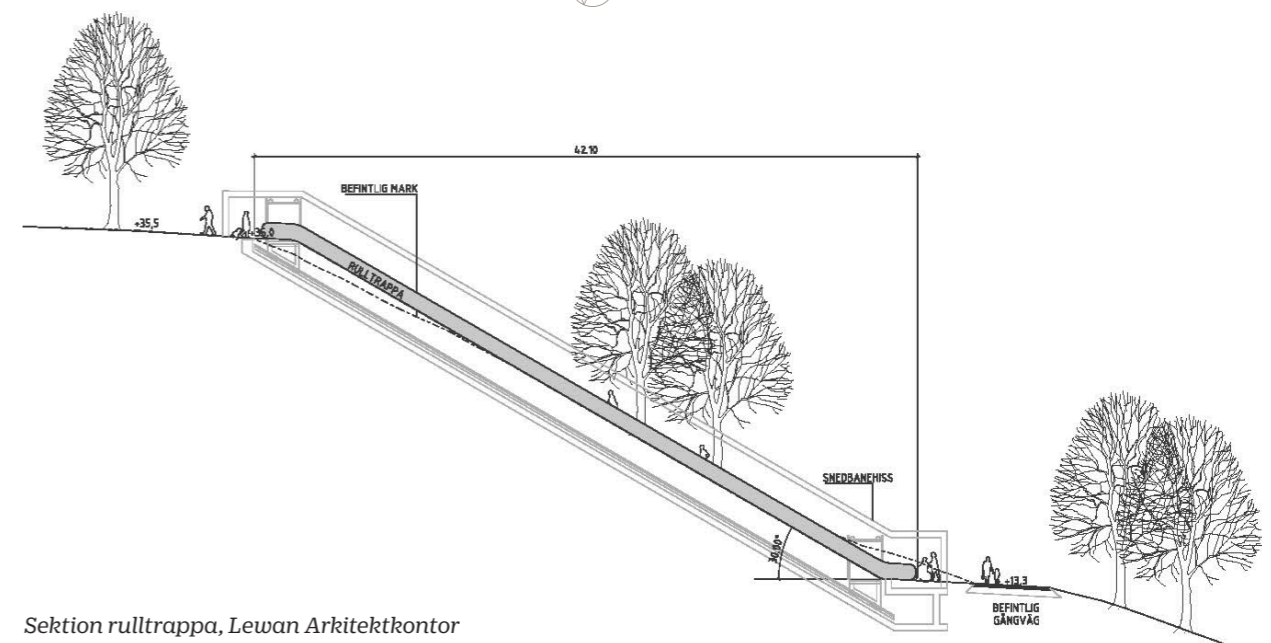
Karta visar läget för ny bergbana/rulltrappa

Illustration över nedre entré för rulltrappa, Lewan Arkitektkontor

Sektion bergbana, Lewan Arkitektkontor

Sektion rulltrappa, Lewan Arkitektkontor

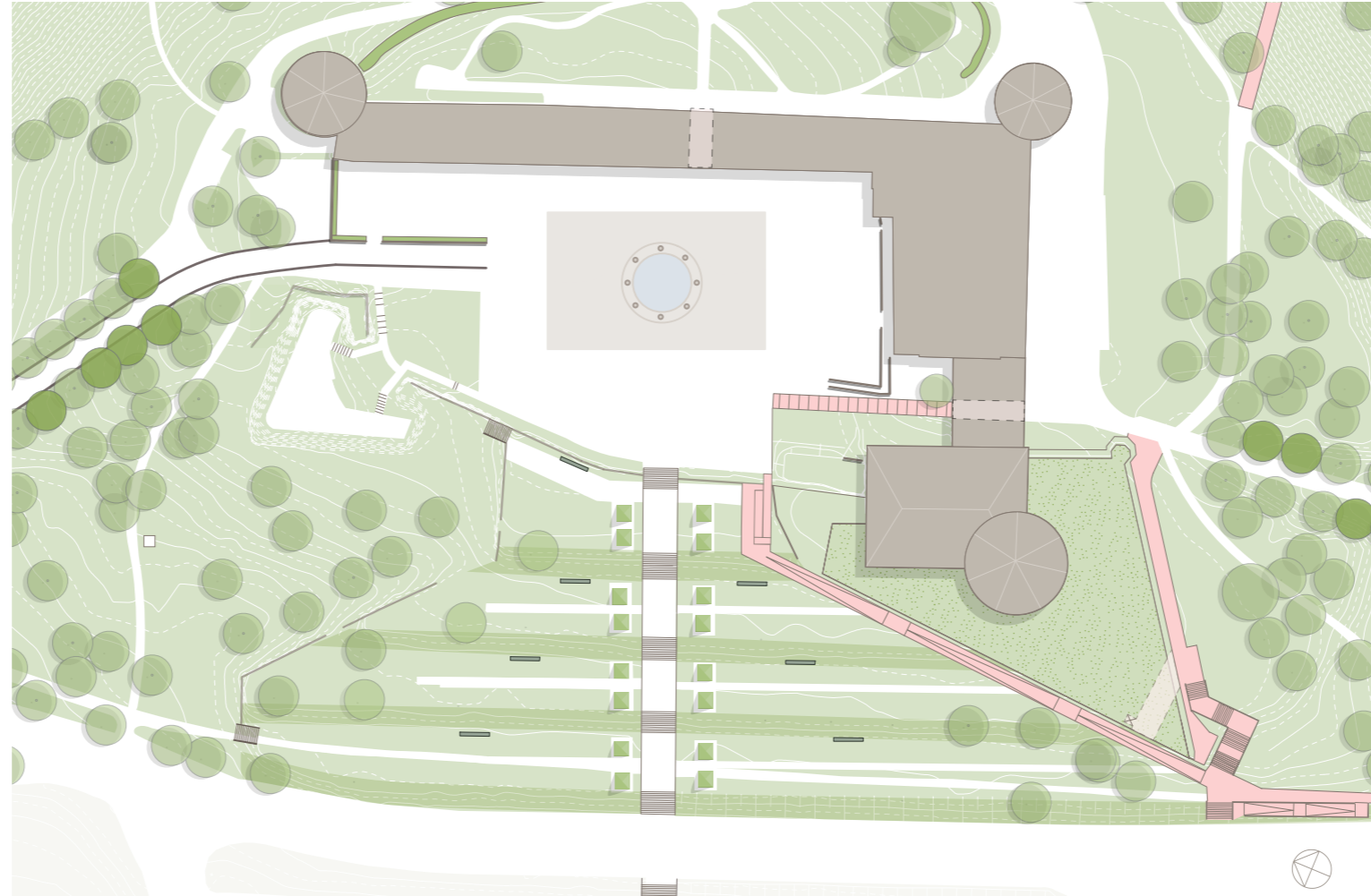
Borggården och Rudbeckska terrasserna

Nuvarande situation:

Borggården domineras av parkeringen och under sommarhalvåret av parkerade tustristbussar.

Föreslagen utformning:

Trafik och parkering på borggården minskas stegvis. Parkeringsplatser för rörelsehindrade ska dock finnas och varutransporter ska kunna ske. Bussuppställning föreslås flyttas, detta är under utredning. Borggårdens markbeläggning rustas och ger plats för uteservering och temporär skulpturutställning. Vattenkonsten utvecklas för lek och vattenkontakt. De upprustade Rudbeckska terrasserna möbleras med långa parksoffor med utblickar över Botaniska trädgården. Den historiska kopplingen till Botan förtydligas genom ett breddat trapplopp och nyplantering av pyramidgranar.

Karta visar Borggård samt terrasserna.

Illustration Borggården, Lewan Arkitektkontor

Entré Botan, befintlig situation

Entré Botan, föreslagen situation